

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

werkwijze, waarbij hij steeds eerst een kader schiep waarbinnen de hulp moest plaatsvinden. 'Moest' ja, want het motto was: 'Zo zit het, en zo doen we het.' En dat zonder de expert te willen zijn. Steeds met vragen over de verwijzer, het waarom en het moment van de verwijzing. Gezinsleden wilde hij zowel bevestigen als uitdagen. Meerdere projecten kwamen aan bod, zoals de groepen voor ouders van psychotische jongeren en de formalisering van de feedback, evenals zijn promotie in 2017 op de vraag of feedback door cliënten de kwaliteit van handelen door de professional nu wel zoveel verbeterd. Zo bracht Van Oenen een keur aan bevindingen en ervaringen naar voren die hij door de jaren heen had opgedaan. Uiteindelijk was zijn conclusie dat therapie ongrijpbaar is en nooit goed genoeg. Met zijn in 2019 verschenen boek *Het misverstand psychotherapie* heeft hij dit nogmaals onderstreept. Van Oenen wisselde zijn betoog af met humoristische en hilarische showelementen, waarin hij zijn andere talenten toonde, zoals zijn vermogen op de rand van een stoel op zijn hoofd te gaan staan. Van Oenen sloot af met een door hemzelf op de gitaar begeleid liedje over zijn afscheid.

Het was een mooi symposium, met sterke optredens van zijn jongere collega's en van Van Oenen zelf. Daarbij kwamen nieuwe inzichten naar voren. Laten we hopen dat we nog van hem zullen horen, zo'n multitalent zien we niet vaak.

Jan Meerdinkveldboom is jeugdpsychiater en systeemtherapeut (niet praktiserend), en consulent betreffende suïcidaal gedrag van jongeren. E-mail: jan@mdvb.demon.nl.

Literatuur

Oenen, F.J. van (2019). *Het misverstand psychotherapie*. Boom.

Ervaren in dialoog

Vijfjarig jubileumcongres Euthopia
[Breda, 3 juni 2022]

Annemie Vanelven

'Er was eens', zo beginnen mooie verhalen vaak, 'een prachtige plek ergens in het centrum van de wereld.' Er zijn wel meer prachtige plekken, zul je denken, maar deze had iets heel bijzonders. Deze plek is er niet zomaar gekomen, maar is eerst bedacht voor hij werkelijkheid werd. Deze plek werd gecocreëerd door enkele bezielde systeemtherapeuten.

De bedenkers doopten de plek 'Euthopia'. De naam kon niet passender zijn. Marco Visser, een van de bezielers, sprak over het belang van hoop. Euthopia wil een goede, fijne plek zijn waar hoop geteeld en (nadien) gedeeld wordt. Dat is broodnodig. Mensen, gezinnen en kinderen leven soms lange tijd gedepriveerd van hoop. Dat is lastig, want wie zonder hoop naar de toekomst kijkt, ziet niks. Maar het telen van hoop is niet makkelijk. Hoop vraagt liefde, aandacht en respect om te kunnen groeien. Naast aandacht voor de mooie dingen moeten ook de moeilijkheden en problemen een plek krijgen. Daarnaast vraagt het telen van hoop ook hulp van anderen. Je doet het niet alleen. Je doet het samen. Hoop vermenigvuldigt door haar te delen. Het effect van psychotherapie hangt uiteraard af van meerdere factoren, maar hoop is er alvast een van.

Zo zijn ze eraan begonnen bij Euthopia. Stap voor stap. Na vijf lange jaren van werken was het tijd om naar buiten te komen. Er werd een groot feest gegeven in een prachtig oud kerkgebouw. Het gaf de hele dag zijn eigen passende kleur. Kerken zijn van oudsher plekken waar gelijkgestemden (op religieus gebied dan) samen-

komen en even stilstaan bij de mooie en minder mooie dingen van het leven. Mensen worden er – niet alleen, maar samen met hun gemeenschap – met de realiteit van het leven geconfronteerd. Mensen ontmoeten elkaar in de kerk op begrafenissen, doopsels, trouwpartijen, ... Tegelijk ademt een kerk ook dat beetje hoop uit. Hoop op iets moois wat kan volgen, of het nu in het leven of tijdens de dood is. Een mooie symboliek voor wat ook systeemtherapie wil of kan betekenen in het leven van mensen en gezinnen.

Ik vond het een goed gekozen plek voor het feest van Euthopia. Na een warme ontvangst begon de dag met een aantal plenaire lezingen. We hoorden eerst Bruno Hillewaere, een andere drijvende kracht van Euthopia, en Marco Visser, over 'ervaren in dialoog'. Daarna volgde een lezing van Greet Splingaer, opleider en systeemtherapeut bij Rapunzel, over het werken met jonge gezinnen vanuit kindgerichte gezinstherapie. De dialoog verruimen en ook het perspectief van het jonge kind meenemen in therapie is niet evident. Het vraagt om creativiteit en speelsheid. Om van kinderen actieve gesprekspartners te maken moeten we met hen gaan spelen. Tot slot was er een lezing van Peter Rober, systeemtherapeut en docent, verbonden aan Context (KU Leuven), waarin hij het belang van de beleving van de therapeut tijdens de sessie naar voren bracht.

Dankzij deze sprekers kregen we meer zicht op hoe Euthopia gevormd is, op wat belangrijk is voor hen, wat ze willen uitdragen en met wie ze samen op pad willen gaan. De meerstemmigheid die zo belangrijk is voor een systeemtherapeut kwam dankzij de verschillende sprekers uitstekend naar voren. Je voelde hun bevlogenheid en de warmte waarmee ze spraken over het werk. Er was aandacht en respect voor het verleden, het heden, maar zeker

ook voor de toekomst van de systeemtherapie. Het is een vakgebied in beweging. Het evolueert, zoals ook de maatschappij waarin we leven. Razendsnel. Ik neem mee dat stilstaan, terugkijken, om dan weer vooruit te gaan zo belangrijk blijft voor systeemtherapeuten, vooral in een immer veranderende samenleving.

Wat mij telkens weer kon ontroeren is de bescheiden houding die systeemtherapeuten aannemen. We zijn als systeemtherapeut deel van het proces. We staan er niet boven of buiten. Er wordt vanuit een oprecht geloof ingezet op de kracht van verbinding tussen mensen en gezinnen. Zoals we bij Rober konden horen: 'Psychotherapie is belangrijk en kan ontegensprekelijk gezinnen weer op pad helpen, maar als therapeut is het belangrijk om jezelf professioneel telkens opnieuw in vraag te stellen. Hoe sta ik in dit proces, met deze specifieke cliënten?' Het is goed om je in een sessie 'gepast oncomfortabel' te voelen. Rober deed ons nadenken over hoe we onze beleving als therapeut konden en moesten inzetten om het proces weer vooruit te helpen, om te verbinden met de gezinsdynamiek of om de alliantie te bevorderen. Hij wees op het belang van op een constructieve manier omgaan met niet alleen de emoties van de cliënten, maar ook onze eigen emoties. We zijn ons eigen werkinstrument. Er is namelijk weinig verschil in effectiviteit tussen verschillende modellen en protocollen, maar er is wel veel verschil tussen therapeuten.

De lunch was overgoten met het sausje van de dag: 'ont-moeten'. We kregen een zakje mee en we konden op pad, beetje wandelen, blijven zitten, ... Er 'moest' niets. Voor mij waren die kleine ontmoetingen met mensen die dezelfde passie voor het vak deelden misschien wel het hoogtepunt van de dag. Ik was alleen gekomen, maar heb me eigenlijk nooit eenzaam gevoeld.

Ervaren in dialoog

Bij de koffie, tijdens de workshops, telkens was er ruimte voor ontmoeting en uitwisseling. Het belang van dialoog stond de hele dag centraal.

De namiddag gaf via workshops weer andere stof tot nadenken. Fijn was dat we op deze manier de systeemtherapie in actie konden zien, in verschillende domeinen. Maar 'kiezen is verliezen' en er waren verschillende boeiende sprekers om uit te kiezen!

Jac Maurer, klinisch psycholoog, en George Westermann, kinder- en jeugdpsychiater, beiden werkzaam in de ggz bij kinderen, jongeren en hun gezinnen, gaven een workshop over de kracht van verhalen. Op een interactieve en humoristische manier spraken ze over het door hen ontwikkelde dialoogmodel. Het mooie hieraan is dat sterktes en krachten op de voorgrond komen, en dat er actief ingezet kan worden op verbinding en dialoog. Er wordt in dit model *met* cliënten gesproken en niet *over* hen. Zij benadrukten het belang van werken met een begrijpelijke en gedeelde taal. Op deze manier proberen ze het vertrouwen van mensen, zowel in zichzelf als in de hulpverlener, te doen groeien. De workshop gaf me veel inspiratie voor het werken met gezinnen in pleegzorg. Samen zoeken naar een gezamenlijk verhaal, spreken in begrijpelijke taal en het waarderen van ieders inbreng zijn concepten die ook in pleegzorg belangrijk zijn. Ook wij worden vaak geconfronteerd met kinderen en jongeren over wie heel wat hulpverleners iets te zeggen hebben. Een veelheid aan visies op de problemen waar zij mee kampen, maakt het soms onoverzichtelijk en chaotisch. Het dialoogmodel van Maurer en Westermann kan een antwoord bieden, mede door het proces visueel te ondersteunen en inzichtelijk te maken. Met een focus op dialoog, kracht, verbinding en visualisatie worden mensen

niet langer gereduceerd tot 'een probleem'. Ze worden beschouwd als volwaardige partner in het proces. Mensen hebben belangrijke verbindingen en hulpbronnen die geraadpleegd kunnen worden. Het was maar een kort proeven, want er was net tijd te weinig om echt dieper in te gaan op vragen en bedenkingen. Ik vond het in elk geval erg boeiend te horen hoe men ook binnen strenge grenzen en in een eerder medische setting probeert om vanuit krachten te vertrekken. Ik zou graag meer weten over de toepassingen binnen de bijzondere jeugdzorg.

Na een dag vol begeestering ben ik hoopvol en geïnspireerd naar huis gegaan. Systeemtherapie is springlevend. Het is een manier van in het leven staan. En daar, in het centrum van de wereld, ligt een goede plek waar mensen en gezinnen weer op pad geholpen worden, met een sprankje hoop dat passend is voor hen.

Annemie Vanelven is systeemtherapeute, verantwoordelijke behandelingspleegzorg bij Pleegzorg Provincie Antwerpen. E-mail: annemie.vanelven@pleegzorgprovincie-antwerpen.be.

En altijd maar verlangen – Over loyaliteit en exoneration

Studiedag sectie Contextuele therapie NVRG [Ede, 10 juni 2022]

Karin Faulhaber-Kramer

De contextuele therapie van Ivan Boszormenyi-Nagy staat bekend als een sympathieke benadering, maar is niet altijd gemakkelijk toepasbaar. Tijdens de studiedag van 2019 werden vier contextuele therapeuten gevraagd enkele contextuele concepten te concretiseren naar bruikbare